

"बंदर विकास धोरण-२०१६" च्या
अनुषंगाने मंजूर प्रकल्पांतर्गत गौण
खनिज उत्खनन व वापर यावरील
स्वामित्वधनातून सूट देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्र. गौखनि-१०/०४१६/प्र.क्र ४१२/ख
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक: १७ जानेवारी, २०१८

वाचा:- १) शासन निर्णय, गृह विभाग, क्र.: धोरण-१०१५/प्र.क्र.२६५/बंदरे-१, दि. ०४/०२/२०१६
२) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्रमांक : गौखनि-१०/०४१६/प्र.क्र. २९१/ख,
दि. १५ जून, २०१६

प्रस्तावना:-

उपरोक्त संदर्भीय क्रमांक २ येथील शासन निर्णयान्वये राज्यात "बंदर विकास धोरण-२०१६" अंतर्गत बंदर प्रकल्पांचा विकास व त्याच्याशी निगडीत बांधकामे तसेच ह्या प्रकल्पांशी संबंधित रस्ते जोडणी, रेल्वे जोडणी, पाणी पुरवठा, वीज पुरवठा, संपर्क यंत्रणा आणि बंदर प्रकल्पांशी संबंधित इतर बाबी यांच्या कामादरम्यान उत्खनन होणाऱ्या व त्याच प्रकल्पाच्या कामासाठी वापरण्यात येणाऱ्या गौण खनिजावर स्वामित्वधन आकारण्यापासून अपफ्रन्ट (Upfront) १०० % सूट देण्यात आली आहे.

तथापि, मंत्रीमंडळाने मान्यता दिलेल्या "बंदर विकास धोरण २०१६" मधील परिच्छेद क्र. १०.२.२(A) मध्ये गौण खनिजावरील स्वामित्वधनात १००% अपफ्रन्ट सूट देण्याबाबतची तरतूद आहे. त्याअनुषंगाने बंदरे विभागाने संबंधित विकासकास बंदर क्षेत्राच्या बाहेरून उत्खनन करून आणलेल्या गौण खनिजावर स्वामित्वधनातून सूट देण्याबाबतची कार्यपद्धती महसूल व वन विभागाने विहित करण्याबाबत सूचित केले आहे. यास्तव बंदर विकास धोरणांतर्गत बंदर प्रकल्पांचा विकास व त्याच्याशी निगडीत बांधकामासाठी उत्खनन होणा-या व वापरल्या जाणा-या गौण खनिजावरील त्याचप्रमाणे बंदर क्षेत्राच्या बाहेरून आणलेल्या गौण खनिजावरील स्वामित्वधनातून सूट देण्याबाबत सुसंगत व सर्वकष निर्देश निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-:

संदर्भीय क्र. २ वरील शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. गौखनि/०४१६/प्र.क्र. २९१/ख दि. १५.६.२०१६ अधिक्रमित करून "बंदर विकास धोरण-२०१६" च्या अनुषंगाने मंजूर बंदर प्रकल्पांतर्गत गौण खनिज उत्खनन व वापर यावरील स्वामित्वधनाच्या आकारणी संदर्भात शासन खालीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे :-

"बंदर विकास धोरण-२०१६" च्या अनुषंगाने बंदर प्रकल्पांचा विकास व त्याच्याशी निगडीत बांधकामे, प्रकल्पाशी संबंधित धक्के, रस्ते जोडणी, रेल्वे जोडणी, पाणी पुरवठा, संपर्क यंत्रणा, माल हाताळणीसाठी बांधण्यात येणारी गोदामे, कंट्रोल टॉवर आणि बंदर प्रकल्पांशी संबंधित इतर बाबी यांच्या कामादरम्यान उत्खनन होणाऱ्या व त्याच प्रकल्पाच्या कामासाठी वापरण्यात येणाऱ्या तसेच

बाहेरुन उत्खनन करुन उक्त कामांसाठी आणलेल्या गौण खनिजावरील स्वामित्वधन आकारण्यापासून १०० % सूट देण्यात येत आहे.

सदर सूट मिळविण्याकामी खालीलप्रमाणे कार्यपद्धती निश्चित करण्यात येत आहे :-

i) सदरची सवलत बंदर विकास धोरणांतर्गत अस्तित्वातील करारनामा धारकांसाठी सुधारित सवलत करारनामा स्वाक्षांकित केल्याच्या दिनांकापासून ८ वर्षांच्या कालावधीकरिता राहील. सदरचा कालावधी निवडण्याची मुभा विकासकास राहील. मात्र बंदर क्षेत्राच्या बाहेरुन उत्खनन करुन आणलेल्या गौण खनिजावर १०० % सूट प्राप्त करण्यासाठी बंदर विकासक यांनी महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्डाशी सुधारित सवलत करारनामा स्वाक्षांकित केलेला असणे अनिवार्य राहील. मात्र मूळ सवलत करारनाम्याच्या कालावधीत कोणताही बदल होणार नाही.

ii) "बंदर विकास धोरण-२०१६" क्रियान्वित करण्यासाठी मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्ड, मुंबई यांना प्राधिकृत करण्यात आले असल्याने, प्रकल्प प्रवर्तक/विकासकाने प्रकल्पांतर्गत घोषित भूखंडावरील गौण खनिजाच्या उत्खननासाठी व उत्खनन केलेल्या गौण खनिजाचा वापर करण्यासाठी तसेच सदर मंजूर प्रकल्पांतर्गत बंदर क्षेत्राच्या बाहेरुन उत्खनन करुन आणावयाच्या गौण खनिजावरील स्वामित्वधनातून १००% सूट प्राप्त करण्यासाठी बंदर विकासक यांनी महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्डकडे जिल्हानिहाय गौणखनिज प्राप्त योजना (District wise minor mineral Procurement Plan) सादर करून सदर योजना मंजूर करून घेणे अनिवार्य राहील.

iii) महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्ड यांनी सदर जिल्हानिहाय Procurement Plan मंजूर करताना विकासकाने सादर केलेल्या प्रकल्पांतर्गत संकलिपित कामांच्या अंदाजपत्रकानुसार बंदर प्रकल्पांचा विकास व त्याच्याशी निगडीत बांधकामे, प्रकल्पाशी संबंधित धक्के, रस्ते जोडणी, रेल्वे जोडणी, पाणी पुरवठा, संपर्क यंत्रणा, माल हाताळणीसाठी बांधण्यात येणारी गोदामे, कंट्रोल टॉवर या कामांसाठी कोणकोणत्या व कितीप्रमाणात गौणखनिजाची आवश्यकता आहे याची पुष्टी करून तसेच प्रकल्पाच्या ठिकाणी उपलब्ध होणारे गौण खनिज विचारात घेऊन आवश्यक असलेले गौणखनिजनिहाय परिमाण प्रमाणित करावे.

iv) महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्डने मंजूर केलेल्या जिल्हानिहाय Procurement Plan ची प्रत सोबत जोडून विकासकाने संबंधित जिल्हाधिकारी यांच्याकडे गौण खनिज उत्खननाच्या मंजूरी करीता अर्ज सादर करणे आवश्यक राहील. सदर अर्जात महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्डने दिलेल्या मंजूरीनुसार संबंधित जिल्ह्यासाठी विनिर्दिष्ट गौणखनिजाचा प्रकार, गौणखनिजाचे परिमाण तसेच सदर गौण खनिज कोणत्या ठिकाणाहून उत्खनन करून आणले जाणार आहे याबाबतचा तपशिल नमूद करणे आवश्यक राहील.

v) महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्डने मंजूर केलेल्या जिल्हानिहाय Procurement Plan च्या अधिन राहून संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी विकासकाच्या अर्जाच्या अनुषंगाने गौण खनिजाच्या उत्खननास परवानगी द्यावी. व संबंधित बंदर विकासक/प्रवर्तक यांना आवश्यक तेवढया परिमाणाच्या वाहतूकीसाठी "Zero Royalty Transit Pass" दयावेत. विकासकाकडून प्राप्त झालेल्या अर्जावर, अर्ज प्राप्त झाल्या पासून १५ दिवसांत जिल्हाधिकारी यांनी निर्णय घेणे आवश्यक राहील.

vi) सदर Zero Royalty Transit Pass गौण खनिजाचा माल उत्तरवून घेताना प्रकल्पाच्या

साईट वर जमा करून घेण्यात यावा. सदर पास आवश्यक तपासणीकरिता उपलब्ध ठेवणे आवश्यक राहील.

vii) कोणत्याही परिस्थितीत प्रकल्पाच्या साईट वर Zero Royalty Transit Pass पेक्षा अधिक प्रमाणात गौणखनिज प्रकल्पाच्या साईटवर आढळून आल्यास सदर गौणखनिज हे अवैधरित्या आणल्याचे समजून त्यानुसार पुढील दंडात्मक कारवाई करणे क्रमप्राप्त ठरेल.

viii) बंदर विकासक/प्रकल्प प्रवर्तक यांनी सविस्तर प्रकल्प अहवालाप्रमाणे (DPR) निवासी संकुले, उपहारगृहे आणि कार्यालयीन इमारती यांच्या बांधकामासाठी बंदर क्षेत्राच्या बाहेरून उत्खनन करून आणलेल्या गौण खनिजावर नियमानुसार स्वामित्वधन देय राहील. संबंधित विकासकाने याबाबतचे बंधपत्र जिल्हाधिकारी यांना सादर करणे अनिवाय राहील.

ix) सदर मंजूर प्रकल्पांतर्गत भूखंडावर प्रकल्प विकासाकरिता केलेल्या खोदकामापासून उत्खनन केलेले गौण खनिज त्या प्रकल्पाच्या महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्डने घोषित केलेल्या क्षेत्राव्यतिरिक्त इतर ठिकाणी वापरल्यास किंवा त्याची विक्री केल्यास नियमानुसार त्यावर स्वामित्वधन देय राहील.

x) अशा उत्खनन केलेल्या तथापि, मंजूर प्रकल्पांतर्गत बांधकामाकरिता अथवा प्रकल्पाशी निगडीत इतर विकास कामाकरिता वापरात न आणलेल्या तसेच बंदर विकासक/प्रकल्प प्रवर्तक यांनी बंदर क्षेत्राच्या बाहेरून उत्खनन करून आणलेल्या गौण खनिजाचा वापर हा बंदर क्षेत्राव्यतिरिक्त इतर ठिकाणी करीत असल्यास किंवा त्याची विक्री/वाणिज्यिक वापर केल्यास त्याची ही कृती शासनाच्या प्रचलित नियमानुसार दंडनीय ठरेल. त्यानुसार प्रचलित नियमानुसार दंडात्मक कारवाई व अशा गौण खनिजाची विल्हेवाट लावण्याचे अधिकार क्षेत्रीय महसूल अधिकाऱ्यांना राहतील.

०२. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने त्या विभागाच्या अनौपचारीक संदर्भ क्रमांक २९२/२०१७/व्यय-९, दिनांक १५/०९/२०१७ अनुसार दिलेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

०३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८०११८१३३०२५२९१९ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने.

(राजेंद्र क्षीरसागर)
शासनाचे सह सचिव

प्रति,

- मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन मलबार हिल, मुंबई (पत्राने)
- मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- सर्व मा. मंत्री/मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

४. सर्व विभागीय आयुक्त.

५. सर्व जिल्हाधिकारी.

६. संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, नागपूर.

७. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, मुंबई.

८. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्ड, इंडियन मर्कन्टाईल चेम्बर्स,
रामजीभाई कमानी मार्ग, बॉलॉड इस्टेट, मुंबई ४०० ०३८.

९. सर्व मंत्रालयीन विभाग.

१०. प्रधान महालेखापाल (लेखापरिक्षा-१)/(लेखा व अनुज्ञेयता-१), प्रतिष्ठा भवन, १०१, महर्षि
कर्वे मार्ग, न्यू मरीन लाईन्स, मुंबई- ४०० ०२०.

११. प्रधान महालेखापाल-२, महाराष्ट्र राज्य (लेखापरीक्षा-२)(लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर.

१२. संचालक, लेखा व कोषागारे, महाराष्ट्र राज्य मुंबई.

१३. कक्ष अधिकारी, वित्त विभाग, व्यय-९, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

१४. कक्ष अधिकारी, गृह विभाग, (बंदरे-१), मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

१५. कक्ष अधिकारी, ब-१ कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

१६. निवड नस्ती "ख" कार्यासन, महसूल व वन विभाग मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.